

„Soča“

izhaja vsak petek o polnoči in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto gld. 4.40,
pol leta 2.20,
četrt leta 1.10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.
Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglase pri upravnistvu.

„Primerc“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izide lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo.)

Oznanila

in „PRILAGICE“ plačujejo se za petstopenjsko petstopenjsko:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 „ „ „ 2 „ „ „
6 „ „ „ 3 „ „ „

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tabakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništva, naročniki in reklamacije pa upravnistvu „Soča“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnistvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Dragotin Strucelj.

— „Bog in narod!“ —

Tiska in zalaga „Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. J. Krmpotič).

Vipavska železnica.

(Izv. dop.)

Deželni zbor goriski se je jel resno in obsirne baviti z vprašanjem železniške zveze po Vipavski dolini v zasedanju leta 1889. Takrat so imeli poslanci obeh narodnosti pred oči pred vsem zvezo Ajdovščine in Furlanije s stolnim mestom Gorice po parnem tramvaju. Veščaka civilni geometer Ivan Gasser in inženir Emil Luzzato sta vložila vsled tega prošnjo za dovolitev pripravljalnih del za parni tramvaj iz Gorice čez St. Peter, Vrtojbo, Bilje, Bukovico, Prvačino, Dornberg, Rihemberg, Batuje in Ajdovščino s podaljškom na tvornice v Stradunah. Deželni zbor in zvezena sta imela pred oči pred vsem železniško zvezo za osebni promet in neposredno obsevanje s stolnim mestom.

Vlada je zavzela proti temu načrtu 2. razpisom od 1. nov. 1891., št. 22.985. trgovskega ministerstva, stališče, da je treba zgraditi pravilnostno krajevno železnico, katera naj bi se iz javnih ozirov potegnila kot popolna železnica do Postojne ali do druge postaje južne železnice.

Dne 25. marca in 3. aprila 1892. so sklenili Vipavci na ljudskih shodih pri Rečku na Gorici in v Dornbergu resolucijo, naj bi se gradila železnica iz Gorice čez Vipavsko dolino in Logatec, ter vložili na visoko vlado petico od 1. majnika 1892. Isto leto se je rešilo vprašanje v goriskem deželnem zboru, ki je dovolil za nakup osnovnih delnic za zgradbo vipavske železnice 100.000 gld. in 6000 gld. za potrebne načrte.

Z dopisom od 3. maja 1892., št. 1974., je naprosil deželni odbor za koncesijo pripravljalnih del za pravilnostno železnico Gorica — Bilje — Rence — Dornberg — Kodrovi — Sv. Križ — Ajdovščina, katero je visoko c. kr. trgovsko ministerstvo dovolilo z razpisom od 9. junija 1892., št. 23.129.

Ta prva nameravana proga je prišla pri južnem delu kolodvora v Gorici, presekla državno cesto pod prvo hišo občine Vrtojbe, tekla ob meji rečne občine do meje občine Biljske, odkoder je v lahmem krogu prestopila potok Vrtojbič proti razkrižju skladovnih cest iz Vrtojbe in Bilje ter imela prvo postajo na levi strani biljske ceste pred biljsko graščino. Od tod je presekla na severovzhodnem oglišču grajskega vrta skladovno cesto, bližaje se pod opekarnami do dveh večjih kletov reke Vipave, ter postala onkraj poti iz Renc v Bukovico v drugi postaji na desno proti Rencu ob skladovni cesti proti Ovečdragi. Železnica pada iz Gorice 86 metrov nad morjem proti Vipavi na 48 metrov. Pri biljskih opekarnah ima dolžine 5 km. Od renske postaje teče v ravni meri čez potok Jezero iz Ovečdrage, obhaja v komaj znatnem loku zadnji in večji ključ potoka Ljaka, katerega prestopi kakih 200 metrov pod cesto, hiti v premi črti do meje prvaške, kjer se ob 10 km. zavije proti jugovzhodu blizu do Vipave, preseče cesto tik reke, prestopi čez prvi večji most na Vipavi ter se ustavi takoj onkraj mosta na desno. Ob cesti v tretji postaji Dornberg. Železnica se je dvignila zopet na 68 metrov nad morjem. Takoj iz postaje Dornberg naprej je stopila na nasip, mimo cerkve na drugi večji most skozi predor nad Rojci kak km. od rojskega klanca na cesto proti Selu, kjer malo pred potokom dožene svoj 15 km. dolžine. Ob robu selških obronkov nad Fužino je tekla skoraj s poljo do kamenskega — vrhniškega potoka, katera združena je prekoračila malo pod potjo ter postala v četrti postaji Kamnje — Kodrovi tik ob desni strani ceste kaka dva km. pod Rečkom. Od Dornberga do Kodrovih vzpela se je železna cesta od 68 na 80 metrov. Prekoračivši cesto pod Rečkom je dosegla nad ključem vipavskim pod Dobravo 20 km. dolžine, bližaje se potem v približno ravni meri proti vzhodnemu ključu Vipave in cesti pod Mt. Zabljam. Tu je zapustila reko ter se obrnila ob cesti proti Sv. Križu, kjer bi bila pod mestom ob skladovni poti od Ceste stala postaja Sv. Križ. Od te krenila

bi naravnost na Ajdovščino, kjer bi imela ob 26 km. dolžine zadnjo postajo kakih 150 m. na desni strani pod cesto, pričesni pod pokopalščem.

Izmed ponudnikov za izdelanje načrtov je izbral tehnični urad trgovskega ministerstva inženirja Drossija in Antonellija, odklonivši pomudbo geometra Gasserja in inženirja Luzzata, dasti cenejo. Vsled ministerjalnega razpisa od dne 14. maja 1893., št. 15.416, vršila se je komisija za pregledanje proge in postaj.

Opaziti pa je, da se je bila prvotno nameravana proga menda vsled želje vojnega ministerstva preinčila tako, da je mimo Velikih Zabelj krenila ob Vipavi čez kranjsko mejo na Ustje in v krogu do Ajdovščine, kar je celo progo raztegnilo na 304 km. Pregledovalna komisija dne 4., 5. in 6. julija, od torka do četrta 1893., vršila se je pod vodstvom c. kr. dvornega svetnika pl. Bosizio v prisotnosti zastopnika vojnega ministerstva, c. kr. stolnika v generalnem stahu Pavla Monora, zastopnika c. kr. generalnega nadzorstva avstr. železnice višjega nadzornika Edvarda Kramerja, c. kr. okrajnega komisarja Gottlieba Prinziga za gorisko okrajno glavarstvo, c. kr. višjega inženirja Edvarda Bonavia, kot državnega tehnika, Nj. Prevze, Franca grofa Corononija, deželnega glavarja za deželni odbor, naprosivskega predkoncesijo, zastopnika generalnega ravateljstva c. kr. priv. družbe južne železnice, višjega nadzornika g. Josefa Heinischa in zastopnika goriske trgovske in obrtne zbornice g. Ernesta Holzerja.

Prvi dan se je ogledovalo 14 km. proge do Rojcev.

Zastopnik južne železnice je ugovarjal, da bi se nova proga ne združila s kolodvorom južne železnice brez posebne pogodbe z družbo.

Županstvo v Mirnu je terjalo preložitve proge ob državno cesto na Miren in postaje do pred mirskega pokopališča.

Županstvo v Vrtojbi si je želelo progo blizu vasi in postaje med Dolenjo in Gorenjo Vrtojbo namest. v Biljah.

Županstvo v Biljah je sprejelo progo kakor predlagano, ter prosilo, naj se postaja napravi na zemljišču parcele št. 210 baronice Marinelli. Opozarjalo je na povodenj, ki narasča do 15 m. visoko ob skladovni cesti iz Palude. Ne protivi se iz istega razloga preložitvi proge višje proti severu na levo stran skladovne ceste ob brdih.

Županstvo v Rencah po županu grofu Strassoldu je prosilo za varnost vasi pred povodnjjo, naj bi se proga kolikor moč proti severu odnesla, kar županstvo v Vogerskem podpira.

Zastopniki davčne občine Prvačina so prav odločno ugovarjali črti ob Vipavi ter dokazovali skrajno nevarnost železniskega nasipa za časa povodenj za ondotno polje in prebivalce, prosé, naj bi se proga, kar le gre, držala ob severnih brdih.

Županstvo v Dornbergu je priznavalo progo kakor načrtano, priznalo tudi opravilne želje davčne občine Prvačina ter podarjalo, naj postaja vsakako ostane po načrtu, ker je Dornberg ena prvih občin vipavskih in središče sadja in vina.

Županstva Rihemberg, Šmarje, Gabrije, Štjak, Kobiljaglava, Stanjel, Komen in Skrbina želela so preložitve proge po nasvetu zastopnikov Prvačine proti severu na trda brežna tla, ob Vipavi onkraj Dornberga v loku do Rojcev, odtod na Saksid, mimo Bizjakov do Birsov, skozi predor v Preserskem hribu do Kasovlja in naprej v Ajdovščino.

Županstva občin Šempas, Črniče, Vrtovin, Kamnje, Lokavec, Gojate, Skrilje in Sv. Križ poudarjajo, naj bi imela vipavska železnica glavno postajo v Prvačini, od koder naj bi krenila na severovzhod proti Batujam, pod Gojate, Vrtovin med Skrilje in Dobravlj, mimo Ceste v Ajdovščino. Končna postaja naj bi se napravila med Lokavcem in Ajdovščino. Zastopniki teh občin opozarjajo na obljudenost kraja, na lesno trgovino, cenost

nasvetovane proge in potrebo uravnave Vipave, ki bi vsled zgradbe železnice postala skoro nemogoča. Zastopnik županstva kamenskega je želel ob enem premembo imena postaje Kodrovi v Kamnje.

Tretji in zadnji dan je prevzel vodstvo pregledovalne komisije zastopnik c. kr. okrajnega glavarstva v Postojni Ferdinand markiz Gozani, c. kr. okr. komisar Stefan Lapanje in c. kr. inženir Anton Schwaab mesto odstopiših g. pl. Bosizio, Prinziga in Bonavia. Nova komisija je pregledala načrt od kranjske meje ob 251 km. do primorske pri 2858 km. od Ajdovščine nazaj.

Županstvo Ustje na Kranjskem je sprejelo progo kakor načrtano.

Županstvo v Ajdovščini z onim v Lokavu in Šturjah je želelo preložitve proge mimo Mt. Zabelj, mimo Ceste na Ajdovščino z iztekom železnice nasproti cerkvi.

Konečno se je izrazila mestna občina Gorica. (Halje pride).

Kmetijske zadeve v državnem zboru.

V seje dne 5. t. m. je razpravljal proračunski odsek državnega zbora predurede kmetijskega ministerstva za leto 1897. Razprave se je udeležil tudi naš poslanec dr. Gregorčič, ki je pri tej priliki opisoval in priporočal nekatero kmetijske zadeve naše dežele. Rekel je, da kmečke zadruge, ki so se omenjale pri tej razpravi, niso na Goriskem nič novega. Kmečko ljudstvo pozna že dalje časa pomen in korist kmečkih zadrug in dretev; zato jih je od nekdaj, predno se je govorilo o vladnem predlogu, po katerem naj bi državni zbor sklenil zakon o kmečkih zadrukah, pridno ustanavljalo ter jih ustanavljalo z vedno večjim veseljem. Nedavno se je v Cerknem izbral osnovni odbor, ki naj bi sestavil pravila in ukrenil vse potrebno, da se ustanovi kmečka zadruška za ondanjši sodnijski okraj.

Že prej so se ustanovljale v deželi mlekarnice, ki prav dobro delujejo, ki se dan za danu množijo in popolnujejo v svoji uredbi in v svojem delovanju. Kmečko ljudstvo je prišlo do spoznanja, da le z združenimi močmi more napredovati v svoji stroki ter uspešno tekuovati pri prodaji svojih pridelkov s kmetovalci drugih naprednih dežel ter s tovarniškimi ponarejevalci človeških živ. Posameznik navadno nima dovolj blaga, da bi ga sam priredil in pripravil, kakor zahteva trgovina; pa tudi predrago je tako pripravljanje, ako vsak kmetovalec svojo merico prireja, med tem ko se skoro z istim trudom izdela blage vseh zadružnikov hkratu in veliko boljše. Dosedanji uspehi naših mlekar, v kolikor so bile razumno osnovane in so se ozirale tudi na različne krajevne potrebe, so jako lepi, in bi bili še lepši, ako bi visoka vlada ta podjetja nekoliko bolj podpirala.

Letos je poslala svojega izvedenca v deželo, ki se je pripravljal na svoje oči, da pri nas se da v gospodarskem oziru še mnogo doseči, ako nam pojde visoka vlada s pomukom in s podporami na roko. Zato prosim, naj bi se obstoječe mlekarne bolj podpirale nego do zdaj, in naj bi se tudi prošnja zgoraj omenjene zadruge v Cerknem, ko dojde, blagohotno uvaževala.

Tudi sadjarstvo in vinarstvo napreduje vidno, odkar so se ustanovila razna društva, ki so si stavila namen, pospeševati ti važni stroki kmetijstva. Žal, da par društev ni imelo sposobnih natelnikov, ki bi bili znali in hoteli delovati za njih razvoj, in da so zaspala. Ali druga društva, ki delujejo še dandanes, so si pridobila velike zasluge za povzdigo vinarstva in sadjarstva. Vinorejsko društvo v Dornbergu napravlja vsako leto vinsko razstavo, ki priteče o njega blagomnem delovanju in o napredku ondanšnjih vinorejcev v pridelovanju vina in v upravljanju z njim. Sadjarstva društva obstojé, ako se ne motim, v Kanalu, Tolminu, Cerknem in Kobaridu.

Sadjarstvo in vinarsko društvo se je osnovalo v Brdih s sedežem v Gorici. Radi

mnogih strokov, katere prizadeva začetek takega društva, ki bo med drugim sprejemalo vinski pridelek od svojih članov ter razprodajalo ga pod jamstvom njegove pristnosti, obrnile se je do visoke vlade s prošnjo, da bi mu podelila primerno podporo, kar prav tople priporočam. (Dovoljenih je bilo za leto 1896. 400 gld. ter občan za prihodnja leta enak znesek. Uredn.) Veščak, katerega je visoko kmetijsko ministerstvo poslalo letos v našo deželo, je rekel, da ona je podobna vrtu, ali takemu, ki je že sto let zapuščen. Visoka vlada naj se torej ozre milostno na ta zapuščen raj in naj pomaga umnemu in delavnemu prebivalstvu, ki si prizadeva, da bi ta vrt otrebilo, očedilo in pripravilo tak, kakoršen bi moral biti.

Ako si je naše ljudstvo toliko opomoglo, ko ni bilo še zakona o kmečkih zadrukah, pričakovati je, da bo tim bolj napredovalo v raznih strokah kmetijstva, ko bo sprejel dotični vladni načrt zakona in ko deželni zbori na podlagi splošnih določil državnega zakona izdajo še posebne deželne zakone, ki bodo obsegali podrobna določila v tem pogledu z ozirom na posebne razmere in potrebe posameznih dežel. Zato prosim, naj zastavi visoka vlada ves svoj vpliv, da se omenjeni načrt zakona dožene za časa v poljedelskem odseku ter da pride še v sedanjem zasedanju na dnevni red v državnem zboru, ker on bo znal novo dobro v razvitku našega kmetijstva. (Te dni je poljedelski odsek sprejel oni načrt zakona z malimi premembanji. Uredn.)

Omenjalo se je že v današnji razpravi urejevanje hudournikov v nekaterih deželah. Tudi poknežena grofija goriska ima v tem oziru mnogo zahtev, ki čakajo že dolgo, da se ugodno rešijo. Vipavska in soška dolina, kakor tudi furlanska ravan, znajo o tem marsikaj povedati. Potoka Lokavšček in Grajšek z drugimi vred v vipavski dolini in na šempaskem polju delata mnogo škode, kvarita svet in zasipata državno cesto, ki je na nekaterih mestih v veliki nevarnosti, ker visoka vlada predolgo čaka s prepotrebim delom. Med tem, ko se vršijo pogajanja med vlado in raznimi zastopi, nadaljujejo hudourniki svoje kvarno delo, in kar bi se bilo dalo zaprečiti prej z malimi troški, bo zdaj silno veliko stalo, ako se bo dalo sploh izvršiti.

Soča dela veliko kvara na mnogih krajih in treba bo vsakako, da se za njeno urejenje kaj stori. Tu moram omeniti, da se slišijo glasovi, kakor da bi nekateri vladni organi delovali na to, da naj se začne urejevanje te razbrazdane vode od spodaj namesto od zgoraj. Tako postopanje bi bilo nasprotno pravilom, po katerih se vode urejajo, katere dobivajo svoje potrdilo v teoriji in praksi. Soča treba začeti urejevati v njenem gorenjem teku. Pri Bolcu, pri čezsoškem Logu, pri Žagi med Kobaridom in Tolminom so kraji, kjer je treba najprej postaviti mejo in jez razdirajočim valovom pomodne gorske reke. Progo od Kobarida do Tolmina je dala visoka vlada že pregledati ter je sestavila splošni načrt in splošni predurede, ki znaša 40 do 50 tisoč goldinarjev. Izmed del v tem sodnijskem okraju je najbolj potreben jez ob levem bregu Soče nad tolminskim mostom, ker tam je nevarnost, da prestopi Soča svoje sedanje bregove, kakor je stala letos v drugi polovici oktobra, da podere cesto, ki pelje od tolminskega mosta v Tolmin, kakor je tudi stori, da si napravi novo strugo po tolminskih pašnikih in travnikih ter da ostane sedanji most brez vode, med tem ko čez novo strugo ne bo mosta. Oziroma da se struga na onem mestu uredi. Ali s tem nečem reči, da naj visoka vlada druga delo v gorenji soški dolini opusti; nasprotno zahtevam, naj ne ostane pri tem najnujnejšem delu, ampak naj potem delo nadaljuje in naj ima vso dolino med Kobaridom in Tolminom pred oči.

Enako potrebno je urejenje nekaterih vod in potokov v Furlaniji, kakor so Versa, Versat, Idrija, Tor, Mondina in druge, katere so letos že opetovno stopile čez bregove, predre jezove, pokonele brani in poljske prideleke, tako, da ljudstvo v gradščanskem okraju na desnem bregu Soče je v žalostnem položaju. Ker mu je deževje in povodenj pokončalo poljske prideleke in živinsko kladjo, ne vé, kako se bo živelo. Vlada je dolžna, da pride ljudstvu v tej bedi na pomoč, a dolžna je tudi pomagati, da se popravijo podrti jezovi in napravijo novi ter tako zapreli nova povodenj tudi pri majhni vodi, ki bi slednje zemljo pokvarila in razkila.

Govoril se, da visoka vlada hoče delati na to, da bi se pogozdilo mnogo golih ravnin v bolškem sodnijskem okraju in da tudi tega namerava korežore omejiti ali celo odpraviti, kar so smatra kot prvi in glavni pogoj za pogozdenje. K temu moram opomniti, da je v prvi vrsti visoka vlada tega kriva, da kaže bolški okraj toliko golčev tam, kjer je nekdanj gozd zelenel. Vlada je silno slabo gospodarila z gozdovi ter golila jih neusmiljeno, ne da bi bila imela od tega kaj dobička. Za njene grehe trpi sedanji rod kazen in jo bodo trpeli še naslednji rodovi, dokler se ondanjšo razmero ne premenijo na boljše. Ako je visoka vlada v resnici sklenila strogo postopati proti korežorec, tedaj bi prošil, naj vsaj polagoma in prizanesljivo izvršuje svoje naredbo in naj poskrbi, da dobi ubogo ljudstvo kako drugo delo in drug zaslužek predno se mu kozo popolnoma prepovedo. Velika pomoč bila bi za ves bolški okraj predelska železnica, ako bi jo dobil; v tem slučaju bi ondanjši korežorec lože prenašali nameravani udarec. Do tedaj bi se morda dala ustvariti katera obrtnija, ki bi zopet v železnici našla močno podporo.

Za poti in državnih gozdih je visoka vlada že marsikaj storila. Zdaj se bliža koncu vozna pot iz trnovskega gozda do Slakarjev proti Lokavu, ki bo velikega pomena posebno tedaj, ko se zgradi železnica iz Gorice v Ajdovščino, po kateri se bo lahko prevažal les v daljine kraje. Ko to novo cesto pozdravljam in vladu za to svojo hvalo izrekam, ne morem, da bi ne omenil vozne poti z Lokey v Čepovan, za katero se čepovanska občina močno poganja. Le del te ceste bi prišel na državni svet; večinoma bi šla po občinskem svetu in po senoželih zasebnikov, ki bi sodelovali pri nje zgradbi. Ta vozna pot bi bila za gozdni erar že zdaj koristna, ker bi se izvažalo po nji mnogo drv in lesa iz trnovskega gozda; še koristnejša bi bila, kadar bi se napravila cesta v idrijsko dolino in kadar bi šla železnica mimo Sv. Lucije. Zato priporočam, naj se kmetijsko ministerstvo ozira na to prošnjo čepovanske občine.

V isti seji je govoril naš poslanec o rudokopu v Idriji, o slabem zdravstvenem stanju med delavci in o njih uzrokih, o slabi plači nekaterih delavcev, o malih provizijah ali pokojninah, katere dobivajo dobivajo dosluženi delavci, njih udove in sirote, ter o tem, da se delavcem, ki imajo svoje hiše, krati stavljeni les iz državnega gozda, ter je zahteval, naj vlada gleda na vse te točke zboljša stanje svojih delavcev in plače učiteljem na ondanjši ljudski soli, kar ni preveč zahtevano, ako se pomisli, da idrijski rudnik državi na leto najmanj 300.000 goldinarjev čistega dohodka.

Slednje je obsirno govoril o zadevi namakanja tržiške ravnani (Agro Montalconese), s katero se je tudi deželni zbor goriski opetovno bavil. Sklenil je svoj govor s pozivom, naj vlada brez nepotrebnega zadrževanja odloči, ali se ima delo nadaljevati in izvršiti, kakor je prav, ali pa ustaviti, kakor zahteva večina dotičnih zadružnikov z raznimi prošnjami in pritožbami do ministerstva. Zahteva, naj se v zadnjem slučaju porabijo državni novci, ki so še na razpologo, za urejenje hudournikov in za druge investicijske namene, n. pr. ceste, jezove, vodotoke itd. v gradščanskem političnem okraju, kjer služijo po nekaterih krajih, n. pr.

v zahodnih Brdih strage hudournikov za ce-
ste, ki so v lepem vremenu za silo in z ne-
varnostjo rabljive, pri slabem vremenu pa
popolnoma nerabljive.

Isti dan je govoril poslanec v odseku
tudi o šolskih zadevah; ali o teh prihodnjic.

Občinski pravnik.

Seje občinskega starešinstva.

Nas občinski zakon daje sicer v §§
40. do 47. jasna vodila o tem, kako se imajo
sklicavati in vršiti seje občinskega stare-
šinstva; a ker se godi v tem oziru še vse
polno nerednosti in nezakonitosti, zdi se
nam potrebno, da stvari bolj na drobno
razložimo in poučimo zlasti občinske tajnike,
kako naj sestavljajo seje zapisnike, ki so
večinoma nedostalni.

V nekaterih občinah so seje zelo redke;
včasih mine pol leta in več, da ni nobene
seje. Župan nabira vse gradivo za sejo, v
kateri se imajo ustanoviti občinski proračuni
(preudarki), ali pa za ono, ko se rešijo
občinski računi. Pa tudi dotični seji se vršita
redko kdaj pravočasno, to je, vsaj en
mesec pred začetkom leta za
preudarke in najkasneje dva meseca
po preteku upravnega leta za račune.

Po občinskem zakonu se shaja starešinstvo,
kakor nanaša potreba, najmanj po
enkrat vsake tri mesece. V zbor je
sklicuje župan ali, če je župan zadržan,
njegov namestnik — in sicer mora povabiti
vse starešine; da izpusti le enega, pa je
seja neveljavna sklicana, torej tudi niso
veljavni dotični sklepi.

V nekaterih županijah imajo navado ali,
bolje rečeno, razvado, da se shajajo sta-
rešinstveni udje posameznih davčnih občin
za oskrbovanje domačih opravil k posebnim
sejam, da se posvetujejo in sklepajo včasih
o najvažnejših zadevah in da potom tudi
izvajajo take sklepe, češ: „Saj to ne briga
nič zastopnikov drugih občin“. Poznamo celo
davčno občino, katera nima svojega go-
spodarskega sveta, pa ima vendar svoj pečat
z napisom „Podžupanstvo v“.

In koje zastopniki delajo marsikaj na svojo
roko, česar bi ne smeli delati; tudi marsi-
katera neprilicnost se je že izcimila iz tega
nezakonitega poslovanja; a morda se še vedno
trdovratno drže svoje samouprave. Tako po-
stopanje je nezakonito, in če je županu
znano, je mora po svoji dolžnosti zabraniti.
Vsak občinski zastopnik je izvoljen za celo
županijo in vsi skupaj sestavljajo občinski
zastop. ... more le tedaj veljavno sklepa-
ti, kadar v zadevah posameznih davčnih
občin, toliko o skupnih zadevah cele župa-
nije, kadar je zakonito sklican v zbor.

Če župan ne skliče seje, kadar je po-
treba, ga starešine lahko prisilijo k temu.
On mora namreč sklicati starešinstvo, kadar
to zahteva tretjina starešin. Najbolje
je, da mu naznanijo zahtevo pisмено z
napovedjo predmeta, ki naj se razpravlja
pri seji. Tudi politično okrajno oblastvo in
deželni odbor imata oblast zahtevati, da
skliče župan sejo za obravnavo kake po-
sebine zadeve.

Starešinstvo ne more veljavno sklepati,
e nista navzočni vsaj dve tretjini vseh

starešin. Kadar se ne zbere zadostno število
starešin, mora župan določiti drugo sejo z
istim dnevnim redom in povabiti k njej
zraven starešin tudi zastopnike. V vabilu pa
mora biti izrecno povedano, da je stare-
šinstvo v drugi sklicano. Če se v tem
služaju ne snide zadostno število starešin
in se to število tudi ne da dopolniti z zastop-
niki, bo v taki seji sprejet sklep vendar
veljaven, če se snide v zbor vsaj na pol
toliko starešin in zastopnikov, kolikor je
vseh starešin.

Župan sme vsakega starešino in za-
stopnika, kateri bi k tej drugi seji ne prišel
in bi ne opravičil svoje odsotnosti, obsoditi
v denarno kazen do 10 gl. v korist občinski
blagajni.

Marsikateri župan, podžupan ali stara-
šina zanemarljivo svoje službo ali posebne na-
ložene dolžnosti, ali pa postopa samovoljno,
v škodo občini ali posameznim njenim
udom. Če se v starešinstveni seji razpravlja
kaka v tem oziru podana pritožba, ima se
prizadeti ud starešinstva vzdrževati glasov-
vanj, mora pa vendar, če starešinstvo tako
zahteva, v zboru ostati in dajati potrebna
pojasnila.

Če se je na primer podala pritožba proti
županovemu gospodarstvu, ali če je stare-
šinstvo samo zasledilo pomote ali krivice v
podanih računih o občinskem gospodarstvu,
ima v starešinstveni seji, v kateri se raz-
pravlja ta zadeva, predsedovati županov
namestnik; a župan sam naj bo tudi prisoten,
da pojasni pomote ali se morda opraviči o
tem, kar se mu očita.

Starešinstvo se je v njegovih sklepih in
razsodbah oziralo samo na občno korist in
ogibati se mu je skrbno ne samo pristranosti
in koristolovja, ampak celo suma takih
napak. Zato je v zakonu določeno, da mora
vsak ud starešinstva, kadar se posvetovanje
in sklepanje tiče njegovih zasebnih koristij
njegove žene ali drugih oseb iz njegovega
svaštva in sorodstva v prvem in drugem
kolenu, odstopiti iz seje, da ne vpliva po
svoji prisotnosti na tovarise v občinskem
zastopu.

Župan ali, če je on zadržan, njegov
namestnik, predseduje starešinstvenim sejam.
Podžupeni gredo po vrsti drug za drugim
po številu glasov, s katerimi je bil kdo iz-
voljen. Po ti vrsti nadomestujejo oni župana,
kadar koli je zadržan.

Predsednik določa dnevni red, začenja
in končuje sejo, vodi posvetovanje in skrbi
za red v zboru. On podlaga besedo, za
katero mora vsak zbornik prositi,
če hoče poseči v razpravo ali staviti kak
predlog. Če se ne pazi na to, nastanejo
zmešnjave, seje postanejo brezkončne in
mnogokrat ostanejo brez pravega uspeha.

Da obvelja kak sklep, treba nadpolo-
vične večine glasov vseh prisotnih starešin.
Predsednik pa glasuje samo takrat, kadar je
za kak predlog toliko glasov, kolikor jih je
proti njemu; on odloča s svojim glasom.
Navadno se glasuje ustno, ali s tem, da sta-
rešine ustajajo ali obsedevajo. Če starešinstvo
sklene, glasuje se s kroglačem (z balotazo),
in če gre za kako volitev, ali če se pode-
ljuje kaka služba, z glasovnicami (z listki).

(Dalje prih.)

DOPISI.

Iz Vipavske doline. — (O vipavski
železnici.) — Zgradba nove železnice je
pač za vsako kronovino toli važna, da je
vredno in — nismo — celo potrebno, da
se vsa zadeva vsestransko pojasni in razre-
šeti, in to tem bolj, ker pokvarjena proga
se ne dá več lahko poravnati. Koliko se je
že pisalo in tiskalo n. pr. o predelki in bo-
hinjski železnici in kolikoli se bo še pisalo!
Mi smo uverjeni, da vsakdo, kdor se za stvar
zanima, ima ne le pravico ampak dolžnost,
da pové in objavi svoje nazore in razloge
ter deluje za ono črto, katera se mu vidi
najboljša v vsakem oziru. Seveda morajo biti
razprave stvarne in z utemeljenimi razlogi
podprte; zbadljive opazke in neutemeljeni
dopisi le dražijo stranke, in so stvari sami
lahko v škodo.

O vipavski železnici so se objavili pred
kratkom v „Soci“ dopisi, kateri kažejo ne-
kako razliko mnenj. Podčavenske občine že-
lijo, da bi bila vipavska železnica od Paradiža
naprej neposredno višje nego je sedaj načrtana
in imajo svoje razloge za to.

Mi trdimo, da je sedanja proga od Pa-
radiža naprej v nasprotju z državnimi inter-
esi, ker pride v poplavlje; da je dražja, ker
pelje po ilovitih tleh, in bi bili nasipi radi
pomankanja nasipnega materiala v bližini
zelo dragi; da je v nasprotju s trgovskimi
in kupčijskimi namerami, ker pelje popolnoma
po neobljudenih krajih, ter da je oziroma
prek Vipave, koder pelje ta proga, radi za-
stajanja vodá po deževju nezdruživo.

Temu oporeka neki dopisnik iz Vipavske
doline v zadnji številki „Soci“ z dne 13. no-
vembra ter navaja svoje razloge za prvotni
načrt.

Gospod dopisnik pravi, da prvotno črto
žele občine Ribenberg z Brjami, Šmarje,
Gabrije, Sv. Križ in Ustje na Kranjskem, ki
imajo brez Ustij več prebivalcev nego na-
stete podčavenske občine.

Na to odgovarjamo s „Kazipolom“ l.
1894. v roki sledeče:

Novo ali takozvano podčavensko črto
žele — in v to imamo podpise ali besede
dotičnih županov — sledeče županije: Lo-
kavec z 2206 prebivalci, Kamnje s 474, Go-
jače s 423, Skrilje z 432, Vrtovin s 578,
Črniče s 1569 in Šempas z 2739 prebivalci;
vse te županije imajo skupaj 8421 prebi-
valcev.

Glede Križa nam je omenili, da je v
tem oziru neutralen; Križu je pač vsejedno,
ali pelje železnica tostran ali onostran me-
sta. Skoraj gotovo pa je, da večina prebi-
valcev kriške županije (brez Vel. Zabelj) si
bolj želi črto, koja žele druge podčavenske
občine. Smemo tedaj tudi še število prebi-
valcev kriške županije s 1793 prebivalci k
nam prištevati, in tako dobimo vseh skupaj
10.214 prebivalcev. Dopisnik reklamuje torej
to mesto po krivem za se.

Ribenberg ima svojo naravno zvezo z
železnico po ravni poti v Dornbergu; da bi
kdo iz Ribenberga vozari svoje prideleke čez
preserski hrib na postajo „Kodrovi“ pri Ka-
sovljah, je izključeno. Sicer pa bi bila čisto
neopravičena zahteva, da bi hotel imeti Ri-
benberg le radi lepšega zvezo z dvema po-
stajama, Šempas pa z nobeno.

Pripoznamo pa, da bi postaja pri Ko-
drovih zelo ugajala Blijam, ki imajo 828 pre-

bivalcev; Gabrije in Šmarje so se le v drugi
vrsti interesovane za to železnico in zanje ni
velike razlike, ako bi hodile na postajo to-
stran ali onostran Križa. Vendar pa pristea-
vamo oni županiji brezpozgojno na korist
gospoda dopisnika (Gabrije ima 647, Šmarje
1074 prebivalcev) tedaj dobimo na dopisni-
kovi strani 2549, a na naši — kakor pred
izkazano — 10.214 prebivalcev. Dopisnikova
trditev ne odgovarja torej istinitosti.

V imenu podčavenskih občin izjavljamo
tudi, da ni res, da so bile te občine sploh
kdaj zadovoljne s prvotnim načrtom, in tudi
ni res, da se je kdaj ona proga od teh ob-
čin odobrvala; res pa je, da so imenovane
občine po svojih zastopnikih ob priliki, ko
se je črta uradno prehodila, ustno in pisмено
ugovarjali proti oni črti. Torej tudi ta trditev
g. dopisnika ne odgovarja resnici.

Gospod dopisnik hoče tudi zanikati, da
pelje prvotna črta po svetu, ki je ob povodnih
poplavljenju podvržen. Temu moramo slo-
vesno oporekati. Vsa proga od Muliceve fu-
žine pri Batujah do postaje pri Kasovljah
pelje po takih tleh, o čemur se lahko vsakdo
in vsako uro lahko prepriča, ea so povodnji
podvržene. Kdor drugo trdi, ne trdi resnice,
bodi si vedoma bodisi nevedoma.

Čez našo trditev, da oziroma prek Vi-
pave ni zdravo, skoči in si pomaga g. do-
pisnik z zbadljivo opazko; ne pomisli pa, da
mora biti vendar kak uzrok, ako se v teku
stoletij ni hotel nikdo naseliti preko gorenje
Vipave, dasi imajo Podčavenci tam najboljša
in najrodovitnejša polja. Kako to, da vlačijo
rajše od tam ure daleč svoje prideleke? Kako
to, da jih ni zvalila tja v stoletjih gonilna
moč vode in vse one ugodnosti, katere da-
jejo sploh drugod reke in vode prebivalcem?
Je li že prebil g. dopisnik kako noč — bodi
si tudi po letu — v onem ozračju? G. do-
pisniku ni znano, zakaj se prikazuje čisto v
Zabljah legar, kakor tudi v trgu Vipavi, tudi
mu ni znano, da se je prikazala že večkrat
na Brjah, ki so celo visoko na hribu, mili-
jarja, ki se nahajajo le v vlažnih in zakaluže-
nih krajih. Da je temu tako, potrjuje nam
jeden naših najboljših večakov na zdravstve-
nem polju, ki se je že mnogo pečel s tem
vprašanjem.

Komu hočemo v tej zadevi verovati,
vam g. dopisnik in Vašim zbadljivim opaz-
kam, ali označenemu večaku?
Obhajujemo opazko g. dopisnika, da ho-
čejo Podčavenci vse dobrote povziti, ker imajo
že državno cesto. Kam pridemo s tako za-
visitjo? Kam pridemo, ako bi hoteli mi opo-
našati — recimo — Ribenberžanom, da imajo
jedno lepo cesto po dolini v Gorici, drugo
čez Komen v Trst, tretjo čez St. Danijel v
Sezano, četrto čez Preserje v Ajdovščino, in
peto, ki se izdeluje po Braniški dolini na
kranjsko mejo? To vendar niso stvarni raz-
logi, kateri govorijo za to ali ono črto.

Tudi opazka, da bi se delo radi naših
želja zavleklo, ni opravičena, ker ne storimo
niti najmanjšega koraka v tej reči, ne da bi
pred poprašali za svet veljavnih naših mož.
Konečno vabimo g. dopisnika, naj po-
stopa tudi on tako kakor mi, naj navede
svoje razloge stvarno in nurno za svoj na-
črt. Ako nas prepriča s stvarnimi razlogi,
da ima on prav, udamo se takoj svoji usodi.

Konečno vabimo g. dopisnika, naj po-
stopa tudi on tako kakor mi, naj navede
svoje razloge stvarno in nurno za svoj na-
črt. Ako nas prepriča s stvarnimi razlogi,
da ima on prav, udamo se takoj svoji usodi.

Pripoznamo pa, da bi postaja pri Ko-
drovih zelo ugajala Blijam, ki imajo 828 pre-

Iz duhovskih krogov. — „Dne 13.
novembra je bil občni zbor „slovenskega
Alojzijevega“ v zavodu. Zbralo se je blizu
50. slovenskih duhovnikov. Dnevni red se je
rešil brez posebnih razgovorov. Predsednik
Monsg. dekan Kosuta je vodil zborovanje.
Predstavil je nove oskrbnike zavoda: šolske
brate. Predstojnik brat Čaharija je imel na-
govor in obeta, da hočejo bratje v zavodu.
Poročilo tajnika je bilo sprejeto s pohvalo
in račun brez ugovora. Konečno je bil raz-
govor in obeta, da hočejo bratje v zavodu
dekanjske poverjenike. Tej misli se je ne-
koliko ugovarjalo, a večina je pritrčila.

Po dovršenem občnem zboru so imeli
če. gospodje zaseben pogovor o tem, kaj je
goriški duhovščini storiti glede na vladni
predlog o „stalni kongreg.“; do sedaj
smo imeli namreč le začasno postavo o kon-
gri. Vseph dogovora je bil ta, da se je se-
stavil odbor, ki uredi peticijo do visoke vlade
in do državnega zbora. Naša peticija naj se
v obče naslanja na peticijo, katero je 6. okt.
t. l. podal državnemu zboru Monsignor dr.
Scheicher; posebej pa naj zahteva sa-
mostojnost vikarjev in primerno penzijo, ter
naj opozori, da Gorica je glavno deželno
mesto in zdravilišče.

Drugi se je sklenilo, da se duhovščina
goriške nadškofije udeleži shoda odposlancev
vseh cislojanskih škofij, kateri sklicuje du-
hovščina obeh škofij slezijskih na Dunaj dne
26. novembra. Kot odposlanca goriške du-
hovščine sta bila odbrana župnik Bl. Grca
in vikarij Jos. Golob, naproseni pa dr.
Ant. Gregorčič, dr. Fr. Sedej in p. n. Mon-
signor prost A. Jordan, da pri shodu zastop-
pajo duhovščino naše nadškofije.

Povabljeni so bili na razgo-
vor tudi italijanski duhovniki,
pa niso prišli; imeli so pa pogovor pri p.
n. Monsignoru prostu. Kdo se povsod in
vedno odteguje vzajemnosti?

Iz Kormina. 11. nov. — Večraj (10.)
smo šli v Kormin, da vidimo, kako se
opirajo tam za kandidate državnega poslanstva.
Županova stranka je delala za g. Bujattija,
lahonska pa za dr. Maranija. Obe stranki
sta s plakati po zidovih pripravljali svojega
kandidata. Plakati lahonske stranke so bili
močno razčlajivi za nas Slovence; kajti od-
svetovali so voliti Bujattija največ zato, ker
je podpiran od Slovencev „mai a chel ch'el
e appojat dai selas“ — čes, da on za
tako podporo — slovensko — proda Forlan-
jo Slovincem „a prezzo di tradime-
to“. Pametni Lahom se je studila ta slovs-
ska pisava in so trgali plakate raz zidov;
sajjv Slovincem je pa rekli: „Tako piše le
dr. Mandža — škia!“ — čudna zvrnina!

Večina korminskih volitev (97) je re-
šila čast Korminu, ker se ni dala zapeljati
od lahonskih plakatorov niti od 55 nasprotnih
maranivolitev. Pri tej volitvi smo Slovenci
spoznali svoje nasprotnike; za danes nazna-
nim Slovincem v Brdih le eno kopico takih,
ki so poslušali oni volilni oklic, kateri zmerja
nas Slovence s „selas“. To so: krema Rusja
nova (Bigic), kavarna Pocarjeva (commercio),
profajalnica oblekovin Grinoverjeva (na go-
renjem tržišču), opočnica (fornača) Rusjanova
pri Bornjnu. Briski Slovenci pomagajte rajši
prijeteljem s svojo mnogovrstno kupitjo!

Briski.
Dostavek: Iz Kormina smo dobili
poročilo o sklepu briskih rodoljubov, da ne
bode več zahajali v kavarno „Commercio“,
ker se je lastnik Pocar obnašal jako izi-
valno proti Slovincem, kakor pripoveduje
tudi gornji dopis.

SPOMENICA

čč. gg. dež. poslancem in šolskim oblastnjam.

3. Okrajni šolski nadzorniki naj se imenujejo izmed ljudskih učiteljev v okraju.

Pri učiteljstvu ne zadostuje, da je šolski nad-
zornik samo nadzornik po pomenu besede, ampak
on ima širši delokrog, on mora biti tudi učitelj,
voditelj učiteljstva. Učiteljstvo nima opraviti samo
z mrtvimi črkami in številkami, ampak z živimi
človeškimi srei, katera treba blažiti, in z neraz-
vitim, mrtvim otroškim razumom, kateri je treba
buditi in pravilno razvijati. To je pa težavna
naloga, in da jo učiteljstvo uspešno vrši, poma-
gati in voditi ga mora spretna nadzornikova roka.

Šolski nadzornik bo pa le tedaj to nalogo
častno in uspešno vršil, ako natančno pozna otroška
srea in otroški razum in prvotnem, nerazvitom
stanju, ako si je v teku mnogih let pridobil z lastno
skušnjo dobra in stalna pravila in popolno izur-
jenost, kako je treba blažiti srce, razvijati razum
in podajati potrebne znanosti, ako je živel v tistem
ozračju, kakor učiteljstvo, da natančno pozna raz-
mere kraja, ljudstva in podrejenega mu učiteljstva.
Le tak nadzornik bo razumel učiteljstvo in ono
njega, zato okrajni šolski nadzorniki naj se ime-
nujejo izmed ljudskih učiteljev dotičnega okraja
in to: a) glede na metodično — didaktično stran
ljudske šole, kajti le kdor si je pridobil vsestran-
sko metodično-didaktično izurjenost na ljudski šoli,
bo razumel in prav cenil pouk ljudskega učitelja.
b) Nadzornik, ki je živel več let popred v svojem
okraju, pozna življenje ljudstva dotičnega okraja
in vé, katerih znanosti mu je za praktično živ-

ljenje najbolj potreba; zato ne bo zahteval tega,
s čemur bi učiteljstvo čas brezpotrebno in brez-
uspešno tratlilo. c) Komur je znano, s kolikimi
zaprekami in težavami se ima boriti ljudska šola
in učiteljstvo, koliko ima sovražnikov in nasprot-
nikov, in da se ti mnogokrat poslužujejo popol-
noma hudobnih in krivičnih edstev in obdolženj,
da bi enega ali drugega očrnil ali uničili, ne bo
se čudil, da šolski nadzorniki dobivajo velikokrat
popolnoma napačne informacije. Po njem dobe
resnici nasprotne informacije morda tudi šolske
oblastnine, in za svoje vestno in taktično postopanje
trpeti mora mnogokrat učitelj. Nadzornik pa, ki
je bil popred sam mnogo let ljudski učitelj,
kateri je gotovo že sam večkrat vse to poskusil
in občutil, in ki pozna dobro prav in razmere
ljudstva različnih krajev, bo sodil o tem vse dru-
gače in se o tem natančno poučeval. d) Nadzornik,
imenovan izmed ljudskih učiteljev dotičnega okraja,
je z razumom in sreem bolj tesno zvezan s svojim
podrejenim mu učiteljstvom; on ž njim čuti, ker
pozna iz lastne skušnje vse težave in neprijetnosti
učiteljskega stanu, pozna težave in trpljenje pou-
čevanja, pozna razne zapreke od strani ljudstva,
kraja in otrok, zato bo učiteljevo delovanje po
teh sodil.

4. Dvomesecne šolske počitnice.

§ 8. šolskega učnega reda ministrskega
ukaza z dne 20. avgusta leta 1879. določuje, da
traja šolsko leto na ljudskih šolah 46 tednov,
tedaj dva tedna več nego na srednjih in meščan-
skih šolah. Ako imajo pa učitelji na srednjih in
meščanskih šolah dvomesecne počitnice, toliko več
tehničnih vzrokov ima ljudsko — šolsko učiteljstvo
potegovati se za take počitnice. Učitelji na sred-
njih in meščanskih šolah poučujejo k večjemu do

40 učencev, in to v prostornih, zračnih, tedaj zdravih
šolskih prostorih, med tem, ko morajo ljudski po-
učevati 70 — 80 otrok po mnogih krajih v majhnih,
zaduhlih in nezdravih sobah, in to 8 do 10 ur na
teden več nego učitelji na srednjih in meščanskih
šolah.

Otroci ljudske šole so mladi, nerazviti, zato
sta tudi njih duh in telo zelo šibka, popred utrud-
ljiva, kakor pri odraslih. Oni potrebujejo zato
tudi več počitka, da jim duševne in telesne moči
zopet okrepijo. Ravno to je tudi z učiteljstvom.
Čim šibkejši je otroški razum, tem večjega dušev-
nega in telesnega napora zahteva od učitelja, da
doseže svoj namen. Poučevanje na ljudski šoli je
težavno, utrudljivo, pouk in disciplina zahtevata
mnogo bolj prisotnosti duha; zato pa tudi učitelj-
stvo potrebuje več odmora, počitka, da se mu
duševne in telesne moči za nov pouk okrepijo.

Dvomesecne počitnice imajo v Reki in na
Hrvaškem, dalje na Nemškem, v Italiji celo tri
mesece, na Angleškem, Francoskem itd., zato bo
tudi naše učiteljstvo delovalo na to, da zadobi
dvomesecne počitnice.

5. Določba pravice učiteljev.

Občine po njih predstojnikih, oziroma ne-
katera c. kr. okrajna glavarstva, kratijo definitivno
nameščenim učiteljem na večrazrednicah aktivno
in pasivno volilno pravico za volitev v občinski
zastop, opiraje se na § 1. pod f) deželnega za-
kona 7. aprila l. 1864., glaseči se, da imajo volilno
pravico „predstojniki in višji učitelji ljudskih šol“.

Uvaževati pa moramo, da je ta zakon stopil
v veljavo pred novo šolsko postavo, ko so se na-
meščali takojimenovani „pomožni učitelji“ [Aushilfs-
lehrer], kateri niso imeli volilne pravice, in vsi

drugi s svojim predstojnikom vred so bili „višji
učitelji“, in ti so imeli volilno pravico. Na ta raz-
loček se torej nanaša besedilo omenjene postavbe.
C. kr. okrajno glavarstvo v Logatcu je z odlokom
15. oktobra 1895. št. 15238 tudi v tem zmislu ugo-
dilo uteku kranjskih definitivno nameščenih učitel-
jev, kateri so se pritožili, da jih občine nočejo
vpsati v volilni imenik, opiraje se na deželni
zakon, čegar tekst se enako glasi, kakor za po-
kneženo grofijo Gorisko-Gradiščansko.

Deželni zbor tirolski je v zadnjem zasedanju
sprejel celo postavbo, po kateri bi imeli tudi pro-
vizorično nameščeni učitelji in duhovniki volilno
pravico.

Vsi c. kr. uradniki, čč. gg. duhovniki, imajo
volilno pravico brez ozira na njih „više“, in ta
pravica tiče tudi vsem definitivno nameščenim
učiteljem — v zmislu postavbe in v zmislu pravice.

6. Eden zastopnik v deželni šolski svet naj se voti izmed ljudskih učiteljev.

Učiteljska zastopnika v deželni šolski svet
se imenujeta vedno izmed ravnateljev srednjih
šol, katera zastopata tudi ljudsko šolo. Ker pa
ljudska šola spada tudi pod višo oblastnjo de-
želnega šolskega sveta, in ta tvori veliko večino
šolstva, zato bi bilo potrebno, da bi se eden za-
stopnik v deželni šolski svet volil izmed ljudskih
učiteljev, in to večinoma iz razlogov, kateri so
navedeni v 3. točki te spomenice; zato te točke
ne bomo natančneje utemeljevali, in ker vemo, da
so naši čč. gg. poslanci popolnoma prepričani o
pravičnosti naše želje.

(Konec.)

S. Tolminka. — (iz učiteljskih krogov). — Dne 14. t. m. se je vršila v Tolmini uradna okraj. učiteljska konferenca. Potastil je konferenco s svojo navzočnostjo dež. sol. nadzornik gosp. vitez Klodič-Sabladoski.

Poročilo o stanju ljudskih sol v okraju je bilo z malimi izjemami pohvalno.

Kot ovire sol. napredku povdarjale so se sosebno: ubostvo, prevelika razteznost sol. občin in nemarnost kraj. sol. svetov. Glede kraj. sol. svetov se je sprejel predlog g. predsednika z dodatkom A. Vrtočca, da vsi okr. sol. sveti naprosijo dež. sol. svet in isti dež. zbor, da vzame v postavno določbo dodatek kot na Nizjeavstrijskem, da sme okraj. sol. svet z globani sili kraj. sol. sveta, da isti vrše svojo dolžnost.

Gledé sol. tiskovin je poročal gospod A. Vrtovec in priporočal več sprememb. Za to se je volil poseben odbor, ki ima tiskovine pregledati in potrebno nasvetovati prih. konferenci. Glede prirodoopisnega pouka so vsi gg. učitelji in gne. učiteljice napravili pismene izpelke na podlagi kojih je gradivo odbral in napravil učni načrt za eno- in dvorazrednice g. A. Vrtočca, za tri- in štirirazrednice g. J. Krajnika.

Poročilo učit. knjižnice se je vzelo na znanje: ustanovila se je podružnica v Kobariidu.

Konečno je prišlo na vrsto Vrtočevih 8 samostalnih predlogov, učenih se zboljšanja obupnega množnega učiteljskega stanja in pa premestitev učiteljskega iz Kopra v primernejši kraj. Večina predlogov je bila sprejeta, a o premestitvi učiteljskega iz Kopra se predlagatelj ni pustil razpravljati. (— To se nam čudno zdi!! Kdo je merodajni sodnik o tem nego uprav. učitelj, ki so dovršili učiteljske v Kopru! — Uredn.) Po končnih sklepih formalnostih je prebral dež. sol. nadzornik odlok dež. sol. sveta, s kojim se jemlje g. J. Krajnika kot prov. učitelja na e. kr. pripravnika v Kobariidu pravica se nadalje zastopati učiteljsvo v okraj. sol. svetu. Ta odlok je vse učiteljsvo nasupnil. *) Zbranim učiteljsvu se naznani, naj si pridejo popoldne ob 3. uri druga zastopnika volit. Učiteljsvo si je izvolilo g. Josipa Kenda.

Po konferenci si je 16 učiteljsvo in g. vitez Klodič odločil drevesno „Sadržarskega društva“ v Tolmini. Na to je bil skupen obed pri g. Moderjani, kjer se je pelo, govorilo in napivalo. Proti večeru se je učiteljsvo razšlo. Z Bogom!

Goriške novice.

Osebnosti. — Gosp. Andraž Jeglič, e. kr. s. pristav v Tolmini, je premeščen k delnemu sodišču v Trstu; na njegovo mesto pride iz Podgrada pristav g. Anton L. Lanve (fridom Hrvat). Avskultant g. Stefan Pachor je imenovan pristavom pri delnem sodišču v Trstu. — Iz Buzela pride v Kanal pristav g. Ivan Guzelj. — Avskultant g. Josip Fon pojde za pristava v Podgrad, g. Jos. Cechet pa v Buzet. — V Trst pride tudi za pristava neki g. Frölich s Stajerskega; ta je torej vzel jedno mesto našim domačinom!

Vipavska železnica. — Na prvi strani prinašamo članek, ki razpravlja zgodovinski razvoj tega prevažnega vprašanja. Članek bo več. Opozorjamo na nje.

Med dopisi pa smo prinesli odgovor na zadnji dopis z Vipavskega. S tem bodi polemika konec za zdaj; najprej treba dobiti koncesijo in gradnjo železnice v slovenske roke, potem bomo dalje govorili.

Prejeli smo, ki se je bil sestavil na povabilo delnega glavarja, se je razpuslil učeraj teden. Delni glavar je vrhu tega podpisal 2000 gld. prisosa k onim 50.000 gld., ki se zahtevajo od interesentov. Zdaj je torej zadnji oni odbor, ki se je bil sestavil na shodu pri Rebku. To je prvi korak do železnega namena, ki se nam mora posrečiti!

Inženirja Antonelli in Dreossi sta imela v Dornberga svoje inženirje, ki so izdelovali podrobni načrt železnice; govorili so, da dovrše to delo na daleč do konca februarja. Gospodje so bili prepričani, da bosta gradila tudi to železnico inženirja Antonelli in Dreossi.

V petek in v soboto so pa kar nakrat pobrali svoje reči in odšli, češ: za vipavsko železnico se itak ne mudi, drugod jih bolj potrebujejo.

Kaj nameravata D. in A., nam doslej ni znano; vidi pa se, da sta zelo neveljavna, ko je nastopila verjetnost, da ona ne dobila dela. Te dni sta bila zopet na Dunaju; tam *) Umejam! Saj se je poskušalo že vse mogoče in nemogoče, zakonito in nezakonito, da bi se bil g. K. odpravil iz okrajnega železnega sveta! Komu vendar je ondi na poti? Ali se morda komu zdi, da okraj. sol. svet vlad K. navzočnosti ne pleše — na komando nepoklicanih umevalcev? — Nekaj let niti ni bilo učit. zastopnikov v okr. sol. svetu vlad spletarstva od znane strani, kateri Slovenci vse preved priznalamo. Potem se je proglasila tolminska žela za „hauptschule“ in kar polkral se je njen voditelj na mesto Vrtočev. Sledila je sereda grozna „pogorelišča“! Zdaj pa se na ta k način odpravi g. K. iz okr. sol. sveta! Kje so pa bili moji reformatorji takrat, ki se začasni vodja iste pripravljalnice bil veliko let od okr. sol. sveta? — Vse učiteljsvo umeje, kam pes taci moči. Ali čas bi bil, da se odpravijo taki in enaki eksperimenti s značajnostjo našega učiteljskega? Zategadel priporočamo te nezdave odnosnje našim delcem in državnim poslancom, da o primerih priliki prav pošteno razporejo. — Uredn.

imata že dolgo časa tudi odvetnika, ki ju povsod zastopa. Mogoče je torej, da gospoda hočeta nadlegovati, ako bi le mogla!

Vipavci, bodite pozorni! Neki ljudje hoté zdaj razbujati prebivalstvo, češ: inženirji so odšli, delo se zavleče, to imate od borbe proti A. in D. — Mogoče je, da bodo izdelani načrti kak mesec pozneje, ali železnica se dogradi v določenem času. Ali kar je glavno: železnico dogradé naši domači podjetniki, ki bodo najemali domače delavce, kolikor jih bo dobili, da ne pridejo tuji delavci iz Italije, pred katerimi ni varno ne naše življenje ne imetje, kakor dokazujejo dogodki po vsej Evropi. — Obrnite se torej s preziranjem od ljudi, ki vas hoté zdaj dražiti in vznemirjati! Hvalimo marveč Boga, da smo se zdržali še o pravi čas in da od odvrnemo nevarnost, ki je pretila vsej naši lepi Vipavski dolini.

Dostavek. — Dobro gre! V tork sta naša državna poslanka brzojavila vladi na Dunaj, da inženirja A. in D. sta ustavila delo, a da naša domača konsorcij je pripravljen takoj nadaljevati delo v izvrševanju podrobnih načrtov. V sredo je bil konsorcij v tej zadevi pri delnem glavarju, kateri pa je obrnil gospode na ministerstvo. Med tem časom je bil dr. Gregorčič že na Dunaju; njemu so brzojavili o odgovoru delnega glavarja. Dr. Gregorčič je takoj storil primerne korake in že učeraj je došel brzojavni odgovor, da vlada pretrga zvezo in da bo nadaljevala delo brez odloga posvojih inženirjih. Slava!

Marani — poražen. — Dr. Marani je že sel na Dunaj! Nič ga ni sram, da listi njegove stranke lažejo, kakó da je bil izvoljen iz laskimi glasovi, dotim je znano, da je bil izvoljen s kupljenimi slovenskimi glasovi.

Tudi to ga je malo brigalo, kakor se zdi, da je dobil v trgovski zbornici le 12 glasov od 22.

Ali Marani je še huje ponižan pred vsem svetom. Laski listi: *Indipendente*, *Mattino*, *Sera* in drugi so ga obkladali s takimi pričanki, da bi vsakdo moral tožiti, le Marani ne more, ker je sam moral priznati, da je trdil neresnico. — Reč je taka-le: Marani je pisal nekemu prijatelju, naj bi ta posredoval pri baronu Locatelliju v Korninu, da bi on podpiral Maranija; za protuslogo ponuja Locatelliju za prihodnjo kandidatura grofa Attensa (katerega sami Lahi ne marajo) 27 glasov veleposestnikov, ki so odvisni od dr. Maranija!

Ako pa L. ne bo podpiral njega, že vč, kaj mu bo storiti pri prihodnjih volitvah.

To pismo pa je došlo nas, rotnikom v roke in oni so takoj razglasili po Furlaniji, kakó da M. išče glasove in kakó da ponuja 27 glasov za Attensa itd. — Marani je takoj razposlal po Furlaniji oklice na volice, v katerem zanika tako trditve in grozi, da bo kazenski postopaj proti trosilem one „lažnjive vesti“. — Toda nasprotniki so ponatili celo M. pismo, iz katerega je razvidno, da so oni govorili neresnico, Marani pa —!

„Corriere“ in „Sentinella“ se zdaj zvičata, da sta kar pomilovanja vredna. „Indipendente“ pa bere vsem skupaj grozne levite. Med drugim pravi: Mož, ki slovesno, izrečno in resnično na ljubo izjavlja, da ni reskar je res, tak moč ni vreden, da bi zastopal jedno pokrajino... Takemu človeku ni mogoče zaupati! itd. In na drugem mestu pravi: Dr. M. se izpostavlja nevarnosti, da bi ga utegnili nasprotniki v drž. zboru zavrniti: „Vi molčite, ker ste lažnik“. In M. se ne bo mogel niti braniti... Dr. M. je za javnost mrtva oseba. — Dá, „Indipendente“ govori še huje, da nečemo niti navajati takih njegovih besed.

Evo, kako grozno je Marani — poražen!

Radodarni doneski. — Za „Slovenec“ zavode so dosli dalje ti-le darovi:

Marija Skrinjar v Trstu 50 kr. — Edvard Strekelj, vikarij v Vrtojbi 5 gld. — Vesela družba pri Firberju v Cerknem zložila pri igri „Bum“ 8 gld. — Artur Lokar v Korninu namesto venca svojim blagopokojnim roditeljem na mrtvih du: dvojn gld. — Anton Možina, uč. na Brijah, 2 kroni. — Župnik Jovančič v Dornbergu 5 gld. — Na Ollici zbrani lokavski pevi 3 gld.; dodal A. Poljanec 50 kr. — Karolina Gruntar v Kobariidu pri igri dobjenih gld. 124. — M. I. gld. — Fran Trampuž na Krku gld. 160 — Prašnikovci, oziroma bamburci zložili 8. t. m. pri Vašku gld. 506. — Nabrali svatje pri novi masi č. g. A. Čubeja v Solkanu 10 gld. — Janez Colja pri Birsih 50 kr. — Svatje pri ženitvi Iana Sobana z Ivanko Faganelj po vsopolbudnem govoru A. Faganelja zložili gld. 320. — Mlada družba pri Luku na Ponikvah 2 gld. — Martinov večer praznuječi v Ročinju zbrali na predlog Virginije Garlati 6 gld. — Prof. V. Bežek v G. 5 gld. Prof. J. Ivančič v G. 5 gld. — Prof. A. Santel 2 gld. — Trgov. in kroj. m. Simon Rožanc v G. 1 gld. — Trgov. A. Koren 1 gld. — Notar J. Kavčič v G. 1 gld. — Prof. Fr. Plohi v G. 2 gld. — Jos. Pavletič v Gabrijah 1 gld. — Župnik Stefan Valentincič v Mirniku 2 gld. — Neimenovan 5 gld. — Fran. Hmelak iz Lokavca 5 gld. — Pri prvem keglskem večeru v Gorici gld. 204. — Županstvo v Tolmini za tiskovine o prvotnih imenikih porotnikov 5 gld. — Narodna taksa v Ajdovščini 1 gld. — Smrekar Marija Alojzij iz Amerike 50 kr. — Dež. poslanec Anton Muha v Lokvi je poslal gld. 25-90, katere so zložili: Anton Muha 5 gld. Avgust Praprotnik trgovec, 5 gld. Ivan Fabiani 2 gld. Jože Stržinar, kaplin, gld. 150. Franjo Premru, posestnik, 50 kr. Rudolf Božeglav, posestnik, 50 kr. Jože Božeglav, kremlar, 50 kr. Janez Obersnel, mesar, 1 gld. Jože Čok, kamnosek, 1 gld. Jože Čufer kamnosek, Bazovica 50 kr. Miklavž Calgaris, Nabrežina 50 kr. Franc Tosti, e. kr. avstrijski uradnik v Rimu, 2 gld. N. N. iz Lipice 2 gld. Anton Schml, e. kr. dvorni živinodržavnik v Lipici, 1 gld. Jože Grunar iz Lipice, 50 kr. Anton Smerdu, 20 kr. Matilda Tosti iz Lokve, 20 kr. Rade Stare, nadučitelj v Lokvi, 1 gld.

Anton Frankovič, lovac, 50 kr. Marna Kubica v Lipici 50 kr.

Za slovenskega tehnika G. K., ki je bil rešen iz Donave, smo dalje prejeli: Ignacij Gruntar, notar v Ribnici, poslal 21 gld., katere je zložila 15. t. m. v Gostlini „pri Cenetu“ zbrana družba posvetne in duhovske inteligence. — Val. Kumar v Gorici 2 gld. — Ciril Ivančič zbral pri svojih učencih 50 kr. — A. C. in učenci pri njemu na stanovanju zložili 2 gld. — F. S. v G. 1 gld.

Za rodbino Boltar, ki je bila oskodovala vsled požarja: Jož. Komel, mizar v Grčini, 1 gld. Filipič Janez, dekan v Ločniku 2 gld. — Anton pl. Reja iz Kozane 2 gld. Rodoljubni dobrotnikom izkrena hvala! Bog ohrani med nami tako požrtovalnost!

Iz idrijske doline nam poročajo: „Kupčija z jabolkami je še vedno živahna. Nekateri si pulijo lasé, ker so v začetku preveč po ceni dali jabolka. Zdaj grede že po 5 kr. kilo. Škoda, da nismo organizovani v tem oziru.“

Okrajni šolski svet je določil, da bo gospodinja Antonija Smrekar podučevala ročna dela v Trebuši, v Ročah in na Idriji pri Bači, v vsakem kraju po dve uri na teden. Zopet napredek! — Naši vrhovi so že pobeljeni s snegom*.

Društvene vesti.

„Goriška Čitalnica“ je imela v soboto malo zabavo, h kateri je došlo še precej občinstva. — Najpoprej sta svirala oče in sin Omulec na citrah mnogo komadov; moza sta umetnika svoje vrste; žela sta obilo zaslužene pohvale. — Potem pa se je razvila kaj živahna domača zabava, ki se je razlegla skoro do 2. popoldne. — Ta večer se je videlo, da v „Čitalnici“ bi imeli lahko mnogo prav prijaznih večerov, ako bi naše razumnistvo — le hotelo. Reči treba, da če kdo, je naše razumnistvo tisto, ki bi moralo zastopati slovenski življenj v Gorici na vse strani, — a te naloge se po večini takó ubogo malo zaveda, da bi nas moralo biti strah za prihodnost, ako bi ne bilo tu srednjih stanov.

Telegrafno društvo „Goriški Sokol“ v Gorici priredi svojim p. n. udom in povabiljenim gostom v nedeljo 22. t. m. ob 7½ zvečer veseličo v prostorih „Goriške Čitalnice“. Spored: — 1. Tamburšči: „Lepa naša domovina“, korčnica; priredil H. Vogrič. — 2. Možki zbor: Hima „Slovenec in Hrvat“, ugl. F. S. Vilhar. — 3. Tamburšči: „Souvenir de Ruine“, priredil V. S. Brož. — 4. Možki zbor: „Zvečer“, ugl. Hr. Volarič. — 5. Tamburšči: „U sladkaj sanj“, valek; ugl. V. S. Brož. — 6. Možki zbor: „Tiha noč“, ugl. A. Hribar. — 7. Igra: „Brati ne zna“, Burka v enem dejanju. — 8. Srečanje na pel dobikov. — 9. Domača zabava v istih prostorih. Vstopnina: za ude 20 kr., za neude 30 kr. — Srečke po 10 kr. — V društveni obleki le odlohniki.

Slovensko katoliško bralno in pevsko društvo „Slovenska Zveza“ v St. Petru. — Vabilo k domači veselici, katere bo v nedeljo dne 22. novembra 1896. ob 4. uri popoldne v društvenih prostorih. — Vspored obsega: petje, deklamacije, igre in srečanje. — Vstopnina: za neude 20 kr., za ude 10 kr. — Sedež 10 kr. — Srečka 10 kr. — Vstop imajo le udje in povabiljenici.

Zenska podružnica sv. Cirila in Metoda namerava prirediti na korist „Sloginih“ zavodov dne 26. decembra zbranje efektivnih dobikov, za katere se bodo, brž ko dojde ugodna rešitev od vis. c. kr. ministerstva, razprodajale srečke po 20 kr.

Tem povodom se obrača načelnistvo do goriških rodoljubov s prisrčno prošnjo, da bi k imenovanemu podjetju pripomogli z darovanimi dobikvi. V to svrlo je primeren vsak predmet, ki more dobitelja razveseliti, n. pr. predmeti za okrašanje stanovanja, predmeti za vsakdanjo rabo v elegantni obliki, tudi užiti predmeti. V prvi vrsti pa bi ugajala umetna lastnoročna dela spretnih darovalk. Taka darila sprejemajo: 1. Gospa Am. Drufovka, ul. sv. Klare 3; 2. tiskarna A. Gabrček, 3. Načelnika Avg. Santel, via Ponte nuovo 26.

Razgled po slovanskem svetu.

Hrvaška. — Pri deželnozbornskih volitvah v Delnicah je bil izvoljen pravaš dr. David Starčević jednoglasno delnim poslancom. Dobil je 124 glasov. Za vlado je ta izvolitev hud udarec; njeni listi celo prete, da sabor ne potrdi te volitve. Na Hrvaškem je to pač mogoče, kajti sabor stori vse, kar vlada od njega zahteva. — V Glini je izvoljen Dusan Slijepčević, trgovec; v Draganiću oddelni predstavnik dež. vlade pl. Krajčević in v Srbu po Ilja Masić. — Sabor se snide 19. t. m.; razpravljaj bo o novih potrebnih zakonih in o proračunu za l. 1897. — Iz Hrvaške in Slavonije se izseljujejo ljudje kar trumoma v Ameriko, dočim se tuji, največ Nemci in ogerski židje, šopirijo po njihovi domovini. 12. t. m. je dospelo zopet 200 izseljencev, same čvrste in mlade moči, iz Dajakovega na Reko; tam so jim pregledali polne liste in ker so bili isti v redu, so nadaljevali potovanje na Videm in na Genovo ter se popeljejo od tam v Brazilijo.

Dalmacija. — Iz vseh južnih krajev slovanskih dežel poroča se o groznih nesrečah, katere je povzročila voda vsled prestopanja deževja; ta elementarna sila tudi rečni Dalmaciji ni prizanesla. V Koturu je zrušil velikanski nalič zid, ki je oklepal pokopališče sv. Trojice, potem je udarila voda z vso silo v hiše ter vse poplavlila. Mali kosi zemljiše, ki so prebivalstvo hranili, so raznešeni, a zemlja odnešena v morje. V mestecu Stona se je cerkev premenila v malo jezero. Leseni most na Benovu je voda tako poškodovala, da je vojaštvo postavilo straže, ki zabranjujejo prehod. Katoliško pokopališče je pod vodo. Škof Uccellini se je brzojavno obrnil na namestništvo za pomoč. Načejano

se, da se vsaj sedaj merodajni krogi pobričajo, da vravnajo hudournike in obalo, da bodo vsaj pokojniki imeli počivališče v miru.

Srbi na Ogerskem. — „Branik“, glasilo srbske liberalne stranke, piše, da so se le tisti volilci srbske narodnosti udeležili volitev, kateri so se oplahili pretenja in so verjeli različnim obljubam svojih svečnikov. Z malo izjemo so glasovali vsi popi za vladne pristase. Isti list dalje vpraša: Jeli so to tisti svečniki, ki so se pred dvema letoma najtrdovalneje upirali cerkveno-političnim presnovam? Cerkevno-politične presnove, sad današnje madj. liberalne večine, naperjene so proti katoliški, pa tudi proti pravoslavni cerkvi. Takrat so bili Srbi zoper vlado, sam patrijarh je izobčil vse one srbske poslaunce, ki so glasovali za te presnove, iz cerkvene občine. A sedaj so bili svečniki prvi na volitvah, ki so agitovali za vlado. To je slabo narodno zavedanje in žalostno znamenje propadanja.

Bosna-Hercegovina. — Vsled poplave reke Drine v Višegradu je zelo poškodovan lepi kameniti most, katerega je sezidal veliki vezir Mehmed Sokolović l. 1557. Povodenj je izpodkopala 150 hiš. V Gorazi je poškodovana in deloma zrušila voda 17 hiš in odnesla več manjših mostov v okolici. Cela Bjelina plava v vodi. Zveza Rače in Zvornika je pretrgana. Nemška naselbina Franz-Josefsfeld je do dveh hiš čisto razdejana. Kako je v okolici, se ne ve, ker ne morejo od nikoder priti tja; prebivalci so prenočili 12. t. m. na kozolcih in podstrešjih obeh se stojišč hiš. Akcija za rešitev do sedaj nemogoča. Dunajsko parobrodsko društvo je naproseno od vlade, da pride s svojimi čolni na pomoč. Za človeške žrtve se ne ve. Vas Dvorovi je popolnoma uničena, vasi Balatun, Salas in Velino soto čisto pod vodo. V Janji je bilo razdejanih mnogo hiš, ljudi je 13 poginilo. Orožniški vodja Dragoslavjevič se je vtopil v dvanaestimi hrabriimi rešitelji vred, ko so hoteli oteti v največ stiski se nahajajoče ljudi. Našli so tu tudi mrtva trupla dveh žen in treh otrok. Uradniki in orožniki so pomagali, kjer so mogli, ne glede na svoje zdravje in življenje. Deželna vlada je odredila, kar je bilo mogoče, da se polajša beda.

Moravska. — Takozvana osrednja stranka bode odločevala v moravskem dež. zboru. Češki listi pozivajo to stranko, da naj v vsakem narodno-gospodarskem vprašanju pomena Čehom, ob enem pa jo spominjajo na dejstvo, da so pristali te stranke še pod Hohenwartom vedno držali s Čehi. Temu pozivu se osrednja stranka odzove, ko uvidi, kako se bo vedla vlada proti Čehom; če bode ona njim naklonjena, bode stranka njej tudi. Sploh pa je položaj Čehov v tem zboru boljši, odkar je nemško-liberalna stranka hotela Čeha poklicati na pomoč proti nemškim narodnjakom.

Slovaška. — Neki list v Budapešti je donesle te dni brzojav iz Ostrihove, da je cenzura zaplenila list „Krestan“ ter prepovedala daljno izdajo istega iz razloga, da razširja „panslavistične“ ideje med Slovače. Policija je baje konfiskovala tudi proizvede, ki jih je našla pri kanonikih Janu Molcho in Ladislavu Lukacu. Zvedela je namreč, da sta ta dva duhovnika naročila omenjenega lista. „Narodne Noviny“ pa temu ironski oporekajo ter pravijo, da cenzura niti časa nima za take stvari.

Poljska. — V seji proračunskega odseka avstr. posl. zbornice od 10. t. m. je navedel poljski poslanec Gnievosz nekaj podatkov o galiskem solstvu; iz njegovih besed pozvemo, da je v Galiciji 700.000 za sol do godnih otrok brez normalnega pouka, ker 2500 občin nima nikakih sol, a 400 že obstoječih sol so morali zapreti radi pomanjkanja učiteljev. V 1000 solah poučujejo taki ljudje, ki niso vsposobljeni za učitelje. — V galiskih deželnih zbor volijo tudi ženske, katerih je samo v Lvovu 1200 z volilno pravico. Volijo seveda po pooblašilih. Za zadnjo dopolnilno volitev so se ženske poselno zanimale; imele so več shodov in se izrekle za prof. Soleskega, ki je odločen demokrat in prijatelj ženske emancipacije. Res so haš ženski glasovi pripomogli, da je bil Soleski izvoljen. Poslužile so se vse volilke svoje volilne pravice; lep zgled našim možem, ki večkrat ostanejo doma v veliko škodo naši narodni stvari.

Bolgarska. — Volilno gibanje je v tej državi nenavadno živahno. Vsi ministri so na agitacijskem potovanju, prav tako tudi vsi vodje opozicijskih strank. Očividno je, da se vlada boji, da pri volitvah ne dobi večine; tudi je za njo neugodno, ker knez nikakor ni na njeni strani. Razmerje med knezom in Stojilovom je precej podobno razmerju med prvim in Stambulovom v zadnjem času Stambulovega vladanja. Če predlavalstvo pri volitvah pokaže, da ni za sedanjo vlado, jo knez razpusti. Opozicija ima upanje, da doseže kakih uspehov pri volitvah; le to je za njo neugodno, ker ni edina in posamezne stranke zastopajo popolnoma nasprotna načela.

Rusija. — Dvanajst vrst od Borisova med vasjo Studenka in Brili so se našle reči, ki jasno predotčujejo strašno katastrofo od leta 1812. t. j. propast Napoleonove vojske. Zlasti na dnu reke Bereznice, ki služi kot kanal med Dvino in Ilo, našli so pri prekopavanju tega kanala na stolice človeških in konjskih okostij, množino najraznovrstnejega orožja: pušec, bajonetov, sulic, krogelj za topove, bobnov in gumbov z napisom raznih francoskih polkov. Vse te reči so popisali na zapisnik in poslali vojnomu poveljstvu v Vjino. — Ruska vlada baje nabira gradivo za izžiranje grofa Tolstega iz Rusije. Vladi ni prav, da zagovarja svobodo vere in v svojih spisih ostro obsaja vsako vladno nasilstvo. Posebno je vladi nepovoljen spis o preganjanju kristjanov, ki ga je priobčil v nekem angleškem listu, v katerem opisuje, kako se preganjajo v Rusiji nepriznane krščanske sekte. — V Petrogradu upajo, da se bode sedaj, ko se je povrnil car v svoje prestolno mesto,

energično poprijela vlada turškega egiptskega vprašanja. Ruski listi zahtevajo, da Rusija glede Turške ostane v sporazumu z drugimi velevladami. Ta sporazum pa se ne sme omejiti le na to, da daje Turški platonske svete, kojih tako in tako ne posluša, ali pa jo samo prijateljsko opominja na izvršitev preosnov, na katere že čaka Evropa skoro 50 let.

Književnost.

Nov list v Ljubljani. — V nedeljo smo dobili prvo številko novega „neodvisnega slovenskega krščanskosocialnega glasila“, ki se imenuje „Slovenski List“. Izhajal bo vsako soboto v obliki ljubljanskih dnevnikov; cena 4 gld. na leto, do konca t. l. pa 60 kr. Lastnik lista je dr. Vinko Gregorič, urednik pa znani književnik Anton Trstenjak; tiska se pri Blasniku.

Listu bo naloga v prvi vrsti, zastopati nižje in najnižje sloje naroda, ki so tlačeni in uživajo najmanj državljskih pravic. Ako bodo enkrat močni vsi sloji naroda, bo močan ves narod. Do tega namena pa hoče priti list po neodvisni poti krščanskega socializma. — Listu je namen: združevati in vabiti k neobhodno potrebnim slogi. V političnem programu ima „Zdrženo Slovenijo“, v državnem zboru dunajskem zahteva pa — jugoslovanski klub. — V političnih rečeh se list ne bo upogibal nobenemu povelju ali samovolji poedincev.

Vse to so prav lepe besede. Ali bodo besedam sledila tudi dejanja, pokaže prihodnost! In po dejanjih bomo sodili novi list in stranko, katere hoče zastopati. Le toliko rečemo, da novi list si pridobi simpatije vseh zavodnih Slovencev na Goriškem, ako bo resno vrtil postavljeno si nalogo.

Že prva številka ima veliko dopisov od raznih strani Slovenije. Z Goriškega sta kar dva dopisa. Od vseh strani so radostno pozdravili novo glasilo. — Mi so pa nočemo prenegliti s soibo, marveč počakamo, da vidimo list in stranko pri pozitivnem delu.

Popotnikov koledar za slovensko učiteljsko izdajo za praznike v naši tiskarni Poleg navadno koledarske vsebine bo obsegal točen imenik vsega ljudskega šolstva na Slovenskem. — Cena: lito v platno vezan gld. 1.40, z zlato obrezo gld. 1.50, v usnju vezan gld. 1.70, z zlato obrezo gld. 1.80. — Ustreženo nam je, ako so oglašé naročniki že naprej z nakaznico.

Oglašé se računajo 8 gld. za stran. Kdor se želi oglašati kaj v tem koledarju, naj se požuri.

Koledar za goriško nadškofljo* izide tudi za praznike. Obsegal bo nad 200 strani in bo veljal s posilno vred ali v Gorici na dom prinesen le 50 kr. — Za oglašé je še čas do konca t. m.

Iz Sarajeva smo prejeli krasno zbirko izvirnih poezij, katere je spel od l. 1890. 1894. v jugoslovanski književnosti dobro znani Safvet beg Redžepasić-Bašagić (Mirza Safet). Zbirki je naslov: *Trofanda iz Hercegovske dubrave*. — Pesnik je Mohamedanec, t. j. turške vere; zato so za nas toliko zanimivejše, originalnejše. — Na celo pesnim je postavil turško poslovice: „Hubbi vatani minel iman“ (Ljubez do domovine je zdruzena z vero). In res opeva miadi pesnik svojo kršno Hercegovino milo in srčno, zanosno in oduševljeno. — Veliko pesmij je ljubavne vsebine, ki so prošljene tajinstvenim orientalskim duhom; nam zapadnjakom silno pluje bujna fantazija, ko citamo njegove pesmi. Dá, to je poezija — poezija!

Nad vse zanimiv je oddelok „Čovjek i svet“; tu je venec poezij vseskozi orientalskih oblik in take vsebine.

Kdor bi rad kupil te poezije nadopolnega mohamedanskega Slovana, dobi jih v naši tiskarni za 80 kr.

Kapitanova hči. — Ruski spisal A. S. Puskini, poslovenil Semen Sedemolov (psevdonim slovenskega gimn. semolca). — „Slovenska knjižnica“, snopica 55.-56., je prinesla ta sloveči roman slavnega Rusa; tudi nemška kritika je izrekla, da ta roman spada med najlepše v svetovni književnosti. — In res, pisan je takó zanimivo, vendar vseskozi takó naravno, da je človeku težko odložiti knjigo, predno je ni prečital do konca. — Roman sam obsega 167 gosto tiskanih strani; potem sledi še obširen životopis slavnega Puskina. — Naročniki so dobili ta roman le za 30. kr., dočim velja v razprodaji 36 kr., kar je tudi zelo nizka cena za naše slovenske razmere.

Bogoslovje Danteova volespjeva*. „La Divina Commedia“. Priredil fra. I. Ivančič. Na Susaku, „narodna tiskarna“ G. Kraljeta. Velika 8°, 136 str. Cena 1 gld. Pisatelj je monografije, redovnik na Trstu, izdaja bogoslovni mesečnik pod naslovom „Dušobrižnik“, ter je prilagal vsakemu listu po polo tega svojega dela o Dante-jevi nedosežni knjigi. Sedaj je izdal to delo kot posebno knjigo, ki zasluži na vsak način pohvale in priporočila.

Novi prijatelj Bosne. Uredil fra. I. D. Božić. Zv. II. Zagreb, v zalozi A. Scholza. Velika 8^a, str. 164. Cena 60 novč. — Ta knjiga, obsegajoča pesnice, pripovedke, zgodovinske spomine, opise krajev itd. bode gotovo zanimala tudi Slovence, za to jo našim prijateljem nove Avstrije toplo priporočamo.

Ball-Seidenstoffe 35 Kr.
bis 14-65 p. Met. — sowie schwarze, weisse und farbige **Henneberg-Seide** von 35 Kr. bis fl. 14-65 p. Met. — gibt, gestreift, kariert, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.), porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend. Doppeltes Briefporto nach der Schweiz.
Seiden-Fabrik G. Henneberg (K. u. K. Hofl.)
(6) ZÜRICH.

Za mlekarje in gospodarje!
Tvrška G. Ferd. Resberg v Gorici je spravila v trgovino novo vrsto moka za rejenje živine, katero uporabljajo že v planinskih deželah vsi živinorejci in mlekarji. Ta
S. 123 8-11

moka za pitanje
je pripoznana po c. kr. kmetijskem poskušališču v Gorici kot izborno sredstvo za rejenje in jo priporoča odjemnikom radi svoje redilne lastnosti za boljšo kakovost kravjega mleka.

Moka za pitanje se dobiva v znamenovitih in svinčnem zapečatenih žaklijah od 50 kg. po 3 gld. pri tvrdki
J. Kaučič v Gorici

na Kornju ter pri tvrdki **G. Ferd. Resberg** v Gorici v stari cukrarni v kapucinski ulici.
P. 53 7-8

V zaščito posnemanja in ponarejanja naprosen so p. u. odjemniki, vedno izrecno zahtevati
KRONDORFER s etiketo in plavim Neptunom, kakor tudi paziti na zamašni omot:
Podjetje studenca
Krondorf p. Karlsbad
82-4 — 26-11
Zalogo v Gorici
ima
Ang. Fornizzi

Josip Črnigoj
edini slovenski solar v Gorici v ulici del Bosce, priporoča se rojakom v Gorici in v okolici. Izdeluje vsakovrstne nove in popravila stare stolice. Ne boji se tekmovalnosti.

Razglas dražbe.
Dne 7. novembra in 11. decembra se bo prodalo
190
na javni dražbi v Ajdovščini
posestvo ranj. Antona Lenarčič-a, starosilavna gostilna pri "Rebku" v Potočah na Vipavskem. Hlisa je z dvoriščem, vodnjakom, velikim vrtnom, hlevi za živino, senoželjo, njivami in vinogradom. Jako priljubeno za kupčijo z lesom.

Kathreiner
Kaffebohnen-Schokolade
primes k bolovi kavi
edno zdrava
kavina pijača.
Dobi se povsod, pol kile
za 25 Kr.
Svarilo! Zaradi ničevrednih ponarejenj izdelkov je treba paziti na izvirne slike s imenom
Kathreiner

Dr. Rosa balzam
za želodce
iz lekarn
B. FRAGNER-ja v PRAGI
je splošno, že 30 let znano domače zdravilo, katero uroča tek, olajšuje prebavo in leliko odvaj.
Pozor! Vsi deli zaboja so prevideni z zvaven natisnjeno in zakovalo priznano zaščitno znamko.
Glavna zaloga: 2, 26-19
Lekarna B. FRAGNER-ja "pri črnem orlu" v Pragi.
Mala strana, vogel Spornove ulice.
Velika steklenica 1 gld., mala 50 Kr.; s pošto 20 Kr. več. — Dnevno pošto razpošiljanje.
Zaloga v vseh lekarnah Avstro-Ogerske.

Velika Inomostska 50 Kr. loterija Zrebanje 20. februarja 1897.
Glavni dobitnik v gotovini **75.000 kron** po odbitku 20%.
Srečke po 50 Kr. priporočata A. V. Jona in Michlstädter & C. v Gorici.
174 5-7

Na hrano in stanovanje
vsprejme slovenska rodbina samostojnega gospoda ali dijaka. Več v naši tiskarni.

Rojaki! Pozor!
Gostilna „Pri petelinu“
ulica Ghega št. 7. - v Trstu - blizu j. kolodvora

Podpisani naznanja sl. občinstvu, da je uredil svoje gostilniške prostore tako, da more priti v nje gospod in priprosti kmet. Postreže se vsakega z dobrih jedil in izbornim čim ali belim naravnim vinom, in sicer po taki ceni, da se ne boji tekmovalnosti.
Gostilna je vedno preskrbljena z domačo posušeno in svežo preslicevino, pristnim salamom, klobasami, naneškim ovejim in drugimi sirom.
Priporoča zasebnikom in krmarjem svojo veliko zalogo črnega in belega vipavskega vina toliko iz zaloge v Prvačini kot v Trstu. Prodaja se na drobno in debelo in razpošilja po zahtevi na vse strani stroškov prosto.
Vina so teh-le vrst: modra frankinja, berzamin, burgunder, izabela, rulantec stari in novi, belo stari in novi, tizling stari in novi itd.
Specijalitetna vina črna in bela iz l. 1892, 1893, 1894, in 1895, v steklenicah od 1 litra 80 Kr., pol litra 40 Kr. — Domači tropinovec se dobi tudi po naročilu v vsaki meri.
Gostilna je odprta od 7 ure zjutraj do polnoči. — Priporočajo se svojim rojakom v Trstu in na delu, da ga počaste s svojim obiskom pri vsaki priliki, drže se gesla „Svoji k svojini“, belči udani

194-3 **Anton Vodopivec,** gostilničar.

Anton Potatzky
v Raštelju št. 7 v Gorici
prodajalnica drobnega in nürnberškega blaga na drobno in na debelo.
Jedino 7, 26-26
in najcenejše kupovališče.
Posebna zaloga
za kupovalce in razprodajalce na deželi, za krošnjarje in emjarje.
Največja zaloga
čevljarških, krojaških, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebščin.
Zimska obuća.
Vozički in stoli na kolesih za otroke.
Strune za godala.
Posebnost: Semena za zelenjavo in trave.
Prosim dobro paziti na naslov:
Na sredi Raštelja št. 7.

100 do 300 gld. mesečno lahko zaslužijo osebe vseh stanov in v vseh krajih s prodajo zakonito dovoljenih državnih papirjev in srečk, a da ni potrebna glavica in ni nikakoli nevarnosti. — Ponudbe pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mose, Wien. 197 10-2

Proda se
štacuna z manufakt. blagom
v Ajdovščini.
Zraven je lepo stanovanje. Prostor je pripraven tudi za prodajalnico z mešanim blagom.
Štacuna ima lepo prihodnost, ko se zgradi vipavska železnica.
Več pove: **Ant. Bonne** v Ajdovščini.

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr. drž. svetljo
Na lvoški razstavi s prvo revo — srebrno svetljo.

Tovarna uzornih telovadnih priprav
JOS. VINDYS-A,
v Pragi na Smihovu
(Praga-Smichov) Vinohradská ulice č. 186.
se priporoča
k popolnemu uzornemu prirejevanju sokolskih in šolskih telovadnic po najnovejših priporočilih in praktičnih sestavih.
V ta dokaz je na razpolago mnogo priporočil, očili sprical domačih in inozemskih.
Zagotavlja jedno leto. Cene zelo zmerne, plačuje se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti.
Navadne priprave so vedno v zalogi.
Ceniki, proračuni in načrti za popolne telovadnice pošilja na zahtevo brezplačno in poštino prosto.
13, 52-47
Poprave izvršuje po najnižjih cenah.

Stev. 444 Op.
Razglas.
Naznanja se, da
javna dražba
Zastavil Hf. četrtleta, t. j. mesecev
julija, avgusta in septembra 1895.
začne v četrtek, dne 10. decembra 1896. l. ter se bo nadaljevala naslednje četrtke in ponedeljke.
Od ravnateljstva zastavljarnice in z njo združene hranilnice.
V Gorici, dne 11. novembra 1896.

Trgovec z vinom na veliko
Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 55, 26 **GORICA** Via Gardino 8
pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, brisinskih in isterskih vinogradov.
Dostavlja na dom in razpošilja po želji na vse kraje avstro-ugarske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.
Cene zmerne. Pošteba poštoma.

194-3

ČEŠKA delniška pivovarna
v Č. Budjevicah
[Český akciový pivovar v Českých Budějovicích]
je urejen po najnovejših zahtevah
kuha vsa navadna piva za hitri izvoz,
kakor tudi 202 12-1
češko granatno 15° pivo
po pilonskem načinu.
Porablja edino le hmelj iz Rakovnika in Žateca in izborni moravski in češki slad.
Opozarja gostilničarje in pivce na svoje priznane dobre izdelke in se priporoča njih naklonjenosti.
Glavno zalogo ima Odo Pammer v Ljubljani.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček v Gorici
priporoča sl. občinstvu
te-le v njeni zalogi izšle knjige:

„Slovanska knjižnica“ Dosele je izšlo 54 brošuranih snopičev. Prodajna cena za snopič je 18 Kr. — Celoletna naročnina za 12 snopičev je 1 gld. 80 Kr.	„Knjižnica za mladino“ Dosele je izšlo 21 trdo vezanih snopičev. Prodajna cena za snopič je 25 Kr. — Celoletna naročnina za 12 snopičev je 2 gld. 40 Kr.
--	---

Materino delo za Bogo in domovino.
Za Slovenke priredil po hrvaškem izvirniku Simon Gregorčič ml. — Velja 70 Kr. — Knjiga je pohvaljena od devetih južnoslovanskih skofov.

Josip Pagliaruzzi-Krilanove POEZIJE. Dva dela. — Cena vsakemu delu 50 Kr.	Josip Pagliaruzzi-Krilanovi Spisi v prozi. Trije snopiči in štiri slike. Skupna cena 60 Kr.
---	---

Koledar za goriško nadškofijo za navadno leto 1897.
III. letnik. — Z bogato koledarsko in lepouslovno vsebino. — Velja po pošti 45 Kr.

Simon Gregorčič: Zbirka pesmij. Cena lični izdaji 30 Kr.	Anton Funtek: Izbrane pesmi. Cena lični izdaji 50 Kr.
--	---

Kažipot za Goriško in Gradiščansko.

Monsignor Andrej Marušič: Epizoda iz kulturne zgodovine goriške. Cena 10 Kr.	Anton Klodič-Sabladoski: „Materin blagoslov“, igra v 3 dejanjih. Cena 15 Kr.
--	--

„GLUHONEMI“. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja. Spisal Anton Rudež. — 350 str. velike osmine s 25 slik. — Znižana cena gld. 130.

Židovsko nravoslovje v Talmudu. Cena 10 Kr., 25 kom. 1 gld., 50 gld. 150, 100 gld. 250.	Poročilo o delovanju deželnega zbora goriškega. Cena 10 Kr. v prid „Sloginim“ zavodom.
---	--

Izšla je že knjiga: **„Venec slovanskih povestij“.** 180 str. velike 8^a. Črtice iz ruskega, poljskega, češkega, slovaškega in srbsko-hrvatskega življenja. Cena s poštnino 55 Kr.

Antona Martina Slomeka: Spisi, zbrani za mladino. 5 snopičev. Vsaki snopič stane 25 Kr.	V kratkem izide knjiga: Prof. S. Rutar Zgodovinske črtice iz poknežene grofije goriške in gradiške.	Andrej Praprotnik: Pesmi cerkvene in druge 2 snopiča. Oba snopiča staneta 50 Kr.
--	--	---

„Salonska knjižnica“. Prihodnje izdanje: **„Popotnikov koledar“.**